

บทคัดย่อ

การวิจัยฟื้นฟูแหล่งอาหาร (Food Bank) จากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูง ดำเนินการต่อเนื่องในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง 17 แห่ง ใน 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน ตาก และกาญจนบุรี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับชุมชนและป่าธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนดำเนินงานประกอบด้วย 1) การสำรวจและรวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพ และองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นต่อเนื่อง 2) การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ 3) การศึกษาและพัฒนากลุ่มอาชีพต้นแบบที่สามารถสร้างรายได้จากพืชท้องถิ่นในชุมชน ที่ได้จากการสำรวจและรวบรวมองค์ความรู้ ผลการศึกษาดังนี้ (1) มีข้อมูลองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น ที่ได้จากการสำรวจเพิ่มเติมในพื้นที่เก่า (ปากกล้วยและดอยปู่) และพื้นที่ใหม่ (วาวีและบ่อเกลือ) รวม 643 ชนิด (2) มีแนวทางการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น 2 แนวทาง ได้แก่ การดำเนินงานร่วมกับชุมชน ประกอบด้วย การศึกษาการขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นหายาก/มีศักยภาพ การอบรมให้ความรู้เทคนิคการเพาะขยายพันธุ์พืช การถ่ายทอดความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสรรพคุณและการใช้ประโยชน์พืชอาหารและสมุนไพรทั้งที่มีและไม่มีในชุมชน การจัดทำแปลงรวบรวมและแปลงขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น และ การจัดทำคู่มือกระบวนการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูง และ การดำเนินงานผ่านโรงเรียนในพื้นที่ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่เหมาะสม และ นำร่องทดสอบร่วมกับโรงเรียน 10 แห่ง และ (3) มีการพัฒนากลุ่มอาชีพต้นแบบที่สามารถสร้างรายได้จากพืชท้องถิ่นในชุมชน จำนวน 6 กลุ่ม สมาชิก 59 ราย ได้แก่ กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชท้องถิ่นบ้านปางมะโอ กลุ่มสมุนไพรน้ำมันมะเดื่อบ้านห้วยเป้า กลุ่มผู้ปลูกผักกูดบ้านแม่สาหร่ายนาเลา กลุ่มผู้ปลูกลิ้นจี่บ้านแม่สาหร่ายป่าเมี่ยง กลุ่มเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นบ้านป่าแป๋ และบ้านปางแดงใน โดยมีรายได้รวม 320,265 บาท